vpl.

Pyhäjärvi

Maanantaina 19. helmikuuta 2007 | Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja | N:o 2 • 52. vuosikerta

Pyhäjoessa pyydystettiin haukia hirttämällä

Viime Pyhäjärvi-lehdessä Reino Äikiä kuvasi kiinnostavasti ja antoisasti pyhäjärveläisten kalastuselinkeinoa. Kallenkartanon kyläkunnalla ei ollut omia rantoja, ellei Pyhäjokea oteta lukuun, mutta kalastusta sielläkin harjoitettiin, joskin nuottaym. välinepyyntiä vaatimattomammin keinoin ja tuloksin. Kylän parasta kalastusta taisi olla se, kun kalakauppias tuolloin tällöin nelipyörärattaineen poikkesi – nähtävästi erityisen runsaiden Laatokan tai pienempien järvien nuottasaaliiden jälkeen – kylään ajellen talosta taloon.

Pikkupoikien ojapyyntiä Yläjärven Myllyojassa.

Suursuo oli lintuparatiisi

Pyhäjoen latvoilla aukeni metsien ympäröimä avara, keskeisiltä osiltaan puuton Suursuo. Se oli paikoin hyvin hetteinen ja varoen kuljettava, jos tahtoi välttyä sukeltamasta suonsilmään. Alue oli varmaan melkoinen lintuparatiisi. Siellä viihtyivät ainakin reunamilla asustavat pyyt ja eritoten kurjet, joita pesi suolla suurin joukoin. Niille tarjosivat mättäät ja hetteet kosolti ravintoa. Marjastajillekin kelpasivat runsaat ja komeat karpalot. Reunustoilta löysi myös lakkoja, jotka tosi harvoin ehtivät rauhassa kypsyä, haluttuja kun olivat.

Kurjet voivat marjain ohella nauttia tukevampaakin ruokaa; sammakoita, muita suon ötököitä sekä käärmeitä. Jo Taubilan kartano oli nostanut suolta turvetta, ja siltä ajalta osui kartanon turvelato jäämään kotini Koivukankaan palstalle. Kun sen vierellä turpeen nostoa jatkettiin, kyitä oli varottava. Silti pääsi vielä haasialle nostamattomassa turvekasassa piillyt kyy kuumana kesäpäivänä puremaan Pentti-veljeäni käteen. Sen jälkeen minulle on ollut turha uskotella, ettei kyy olisi vaarallinen. Vei aikansa, ennen kuin Pentti hevoskyydillä pääsi kirkolle kunnanlääkärin hoiviin. Seerumia antaessaan lääkäri totesi, että puolen tunnin lisäviivytys olisi johtanut kuolemaan.

Keväisin ja syksyisin kallenkartanoiset saattoivat seurata monikymmenpäisten kurkilaumojen muuttoauroja, jotka etenkin syksyn lähtöseremonioissaan kuuluttivat aikeistaan. Kun syksyllä paimensin lehmiä kotihaan takaisella odelmapellolla, oli mieleen painuvaa seurata kurkiauran vähittäistä rakentumista lintujen jatkuvasti toitottaessa ja hitaasti, hyödyntäen nousevia ilmavirtauksia, noustessa ylemmäs ja ylemmäs, kunnes viimein kokonaan katosivat näköpiiristä. Lähdön seuraaminen oli sellaista syksyn juhlaa, jonka veroista en ole kokenut sitten evakkotielle joutumisen. Tuo kurkien muuttokuva on sittemmin saatettu jopa sävelsuun.

Suomen valtion mailla oli useita lampia, joissa kalastus oli kielletty. Kuva Kuoppalammin kieltotaulusta.

Pyhäjoen latvaosa oli Pyhäoja

Suursuo oli iso sieni, joka ei koskaan kuivunut. Luullakseni se juotti alkuun Pyhäojan, joksi jokea latvalla kutsuttiin.

Ojaan laski kylmä- ja kirkasvetisestä lähteestä virtaava Kylmäoja. Sen lähtökohta lienee sijainnut suosta Kähönsuolle ja Käkisalmen maantielle päin leviävällä valtion metsäalueella. Tästä en ole varma, kun karttaa puuttuu, mutta varmaa on, ettei Kylmäoja koskaan ehtynyt. Siten pääuoma pysyi vetisenä kesät talvet kasvaen vähitellen Pyhäjärveen laskevaksi joeksi.

Kallenkartanon luona joki, ennen kuin ehti Käkisalmen maantien sillalle – sitä taidettiin sanoa Punaiseksi sillaksi – saattoi nousta laajaksi tulvajärveksi etenkin Joron ja Reinikaisen pelloille. Jonain 1930-luvun puolivälin keväänä tulvajärveen laskeutui seitsemän komeaa laulujoutsenta matkallaan pohjoiseen. Ne olivat kylässä harvinaisia lintuja. Tuntikaudet seurasin 5–6 -vuotiaana noiden uljaiden kansallislintujen uiskentelua. Tämän jälkeen en Kallenkartanossa joutsenia nähnyt.

Pyhäojan hauet

Joskus saattoi joessa havaita jonkin vesilinnun, mutta enemmän sisältöä tarjosi sen kalamaailma. Pyhäojan syvyys vaihteli aika pienissä rajoissa muutamasta kymmenestä sentistä vajaaseen metriin. Joka tapauksessa vettä oli sen verran, että jokeen nousi ainakin Kekin tilusten tasalle asti haukia. Ne kai pitivät siitä, että virtaava vesi hioi niitten kylkiä; luultavammin tarjosi mutapohjainen, mutta kirkasvetinen joki vehmaan rantakasvillisuutensa joukosta niille mieluisia suupaloja. Eivät ne hauet kai pelkän turismin takia lähteneet Pyhäjärven rääpysapajilta Suursuota tutkimaan.

Hauet olivat käyttökelpoista syötävää vaikkeivät kuulukaan kalanautintojen parhaaseen päähän. Koivukankaan emännän keittiöön oli ruoanlisä tervetullutta, ja Lehtisen veljeksissä oli niin metsästys- kuin kalastuselinkeinon harrastusta. Heistä etenkin Pentti ja myös Heikki ja Leo osasivat ottaa Pyhäjoen haukia hirttämällä. Ei juuri kukaan tapaamani henkilö ole kuullut tästä pyyntitavasta, jota joskus seurasin saaliin kantajana, että pyyntimiehen kädet olisivat vapaina saalistukseen.

Hirttopyynnin tekniikkaa

Pyyntiä varten oli tarpeen kyllin kirkas sää, niin että näkyvyys veteen oli kyllin hyvä ja että paikallaan jurottavan hauen saattoi havaita. Koko homma perustui tarkkaan silmään, vakaaseen käteen ja oikein viritettyyn juoksusilmukkaan. Se tehtiin ohuesta teräslangasta noin 2,5–3 metrin pituisen hoikan tangon päähän. Itse silmukka asetettiin noin 30–40 cm tangosta. Silmukan halkaisija oli ehkä kymmenkunta senttiä.

Pyydystäjän piti kulkea varoen, tömistelemättä, eikä saanut melutakaan, ettei hauki säikkyisi pakoon. Pyhäojan leveys Porissan kohdalla vaihteli parin kolmen metrin seutuvilla, joten hauki havaittaessa oli joltisenkin lähellä rantaa paikallaan tavallisesti ylävirtaan päin. Siinä se paistatteli päivää kaiketi evään hankinta mielessä, mitä sitten kyttäsikin laiskasti eviään heilutellen. Kalamies laski hitaasti ja varovasti lenkin veteen hauen etupuolelle ja lähenti sitä hiljakseen kalaa kohti. Se oli tarkkaa hommaa ja kriittinen vaihe. Joskus hauki häiriintyi ja haihtui Ahdin haltuun, mutta kumman usein se jäi paikalleen odottamaan pää pölkyllä. Aina ihmettelin sen jäämistä. Kun lenkki oli suunnilleen kidusten kohdalla saalis kiskaistiin äkkiä tempaisten maalle.

Eritoten Pentti-veljeni, mutta myös Heikki usein kesäsunnuntaisin pistäytyivät hauenhirtolla. Toisinaan ei saatu mitään, mutta useimmiten saalista tuli. Haukia voi joskus kertyä puolen tusinaa. Joskus kiikutin ylimääräisiä naapuriin, kun kaikkia ei voitu kuluttaa kotona.

Yllämainitut ja Väinö-veljeni kalastelivat aika paljon valtion metsissä sijainneilla lammilla tehdessään niissä ansioikseen ojitustöitä. Valtion herrat olivat määränneet niihin myös kalastuskieltoja tietysti taatakseen omat huvinsa. Järkevät ihmiset suhtautuivat kieltoihin suurpiirteisesti. Ainakin Tie- ja Mustalammista nousi hyvin ahvenia. Niistä kai olivat peräisin myös ruutanat, joiden sitkeähenkisyyttä ihmeteltiin. Kalajuttuihin taipuvat väittivät, että ruutana potki vielä pannulla paistuessaan.

ERKKI LEHTINEN

19.2.2007

Helmikuun merkkipäivät

Mikael Agricola on suomenkielisen kirjallisuuden isä. 300 vuotta myöhemmin Elias Lönnrotista sanottiin; hän on suomen kielen toinen isä. Hän julkaisi Kalevalan 28.2.1835. "Kalevala taikka Vanhan Karjalan runoja Suomen kansan muinoisista ajoista", toi jo nimilehdellään näkyvästi esille runojen kotimaan. Lönnrot oli antanut Suomelle siltä puuttuvan muinaisuuden, suomalaisuuden identiteetin pohjan. Ilmestyessään Kalevala yhdisti kansan ja antoi yhteisen kielen myös suomenruotsalaisille ja yhdessä kansallisen herätyksen, joka oli todella valtava. Kalevala oli luonut kielen, jonka avulla voitiin toimia niin kirjallisuudessa, taiteessa kuin musiikissa.

Innokas suomalaisuus- ja itsenäisyysmies ja kansallinen herättäjä, dosentti A.I. Arvidsson sanoi suomalaisiin iskostuneen ajatuksen, jonka Snellman kiteytti lau-seeksi:" Ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme ha-lua tulla, olkaamme siis suomalaisia". Voimakkaan venäläistyttämisen aikana Arvidsson koki saman, mitä useat muutkin suomalaisuuden puolesta puhujat. Hä-net erotettiin keisarin käskykirjeellä ainiaaksi yliopistosta. Venäläisten kiellot, suomalaisten lehtien lakkauttamiset, vankilat ja Siperiaan häädöt eivät lan-nistaneet suomalaisia. Oli levinnyt kansallisen aatteen vyöry, joka laajeni kaikkialle kulttuurista talouselämään, oikeus- ja oppilaitoksiin. Meillä oli nyt yksi itsenäisen kansan peruspilareista, oma laillisesti hyväksytty kieli ja sen myötä oma mieli.

Kansalliseepoksestamme Kalevalasta voi sanoa kuulun astronautin ajatuksin, pieni askel kirjallisuudessa, suuri harppaus suomalaisuuden identiteettiin ja itsenäistymiseen.

Helmikuun Lainan päivä on lainakirjastojen nimikkopäivä. Kansankirjastoliikkeen isä on Juho Pynninen suutarin poika, syntyisin Antreasta. Hän oli innokas lukumies ja toimi Viipurissa kauppa-apulaisena ja myöhemmin kirkonisäntänä. Hän kirjoitti 1845 Viipurissa ilmestyvässä Kanawa -lehdessä artikkelin, jossa ehdotti suomenkielisten pitäjäkirjastojen perustamista. "Lukemisen seurakunnassa hyvään oloon tultua on siitä paljon onnea odotettavana. Monta syntiä ja pahaa menoa tulee sen kautta estetyksi", hän kirjoittaa.

Pynnisen ajatukset saivat heti myötätuulta ja jo samana vuonna perustettiin Viipuriin kansankirjasto – saksan- ja ruotsinkielinen kirjasto oli siellä jo 1700-luvulla. Seuraavana vuonna Pynnisen aloitteesta perustettiin Viipuriin ensimmäinen suomenkielinen kansakoulu. Kirjastoliikkeen alalla Viipurin lääni oli aivan omaa luokkaansa. Viimeisen, ennen talvisotaa kootun tilaston mukaan siellä oli kansankirjastoja enemmän kuin missään muussa Suomen läänissä eli 398; toisella sijalla olleessa Kuopion läänissä oli 222. Pyhäjärven lainakirjasto oli varsin vanha laitos jo vuodelta 1859 ja se oli aluksi seurakunnan hoidossa. Vuonna 1872 sen hoitajana oli kirkkoherra A. Siren, joka kirkon kuulutuskirjassa kuulutti: " Kellä on lainattuja kirjoja pitäjän kirjastosta ja minulta piti välttämättä tässä kuussa tuomaan niitä pois".

Helmikuun viides päivä on Runebergin päivä. Kansallisrunoilijan maineen hän sai Suomen sotaa liittyvällä teoksellaan Vänrikki Stoolin tarinat, jonka alkulehdellä on 11 säkeistöinen Maamme-laulu. Laulussa hän ihailee Suomen luontoa, kansan kärsimyksiä ja sitkeyttä voittaa vaikeudet sekä suurta synnyinmaan rakkautta. Hän tutustui tavalliseen Suomen kansaan, jonka taistelu hallaa ja nälkää vastaan herätti hänessä kunnioitusta. Hän puki sen runoiksi mm. Saarijärven Paavo ja Hirvenhiihtäjät. Runeberg kirjoitti myös 60 virttä ja muukin kirjallinen tuotanto oli varsin laaja. Suomen kansalle Runebergin nimi on tuttu. Erikoisen hyvästä puhujasta sanotaan, puhuu kuin Ruuneperi.

Helmikuussa on laskiainen, jolloin ortodoksisessa kirkossa laskeudutaan alas paastoon kuudeksi viikoksi. Se on hyvä ohje meille muillekin tänä päivänä lihavuuden ja ruokamässäilyn keskellä eläville. Joten liukasta laskiaista ja heleää helmikuuta.

SALME RINTALA

Mennyt kesä

(Anita Äijön kouluaine Tampereen yhteiskoulussa 1945. Luettiin Anita Lehtimäen muistotilaisuudessa.)

Kun näinä harmaina syyspäivinä ajatukseni kääntyvät menneeseen kesään, niin tuntuu usein siltä kuin suurin osa kesää olisi ollut vain uni, joka ei koskaan palaa. Siitä huolimatta sitä ei voi olla yhä uudelleen muistelematta.

Koulun keväällä loppuessa toukokuussa oli ihana kevät. Matkustettuani kotiseudulleni, Vpl Pyhäjärvelle, sen vasta todella huomasin. Puut olivat jo pukeutuneet vihreisiin vaippoihinsa ja kevään ensimmäiset kukat availivat hentoja teriöitään. Muuttolinnut, kymmenet pikku purot ja karjankellot julistivat kukin omalla riemukkaalla tavallaan kevään tuloa.

Oli juuri kevättöiden aika. Muokkasimme, laitoimme kuntoon, kylvimme, istutimme ja kastelimme juurikasvija kukkamaat. Äitini tahtoi, että penkkien piti tulla hyvin säännölliset ja kauniit. Niinpä me sitten voimmekin ihailla aikaansaannoksiamme. Isäni kynti ja kylvi apulaisensa kanssa pellot. Aidatkin täytyi korjata, jotta karja pääsisi vapaasti laitumelle. Kaikki siellä kotona oli niin hauskaa.

Kevättyöt oli jo tehty, heinä alkoi heilimöidä ja täysi kesä saapumassa. Silloin tykkien kiihkeä jyrinä Taipaleenjoella herätti meidät kylmään todellisuuteen. Se muistutti sodasta ja vaarasta, joka rajojamme uhkasi. Keskellä kauneinta kesää vavahdutti ihmisten sydämiä tuska ja pelko. Evakuoimismääräyksiä saapui jo lähinnä rajaa sijaitseviin pitäjiin. Isäni, joka oli ollut muutaman kuukauden vapautettuna, sai jälleen käskyn reserviin. Ero oli tällaisena ajankohtana vieläkin vaikeampi kuin tavallisesti.

Päivää tätä myöhemmin, silloin oli lauantaiaamu, saimme mekin tuon pelolla odotetun käskyn: "Pakatkaa tavaranne, sunnuntai-iltaan mennessä on kaikkien siviilihenkilöiden ja isomman karjan lähdettävä kohti turvallisempia seutuja."

Niin masentava kuin tuo käsky olikin, emme kuitenkaan voineet jäädä toimettomiksi ja sunnuntai-illan hämärtyessä oli koko irtain talous lähtökunnossa. Kymmenittäin isoja laatikoita olin äitini kanssa pakannut täyteen tavaraa ja kiinnittänyt nimilappuja isompiin maanviljelyskaluihin, joita ei muuten pakattu. Sellaisena jätimme ne ja pienemmän karjan kotiin, josta sotilaat ne huoltaisivat lähiasemalle.

Kun sitten lähtöhetkellä painoin kotioven kiinni ehkä viimeisen kerran ja avasin karjatarhan portin laskeakseni lehmämme toisten pakolaislehmien joukkoon, pusertuivat kyyneleet silmiini, mutta en saanut näyttää niitä äidilleni, jolle ero syntymäkodistaan oli vaikein. Näin alkoi evakkomatkamme kotiemme jäädessä tyynen suviyön hämärään.

Meidän karjassamme oli 40 lehmää ja ajajina suurimmaksi osaksi reippaita neitosia sekä pari nuorempaa poikaa. Olimme nuoria ja iloisia ja teimme parhaamme saadaksemme mielialan pysymään nollan yläpuolella.

Mutta jo ensimmäisenä yönä sattui tapaus, mikä ei ollut mitenkään mieltä piristävä. Syötimme eräässä pellossa maantien laidassa lehmiä. Neljä aseistettua sotilasta ajoi polkupyörillä pitkin tietä; kahden etummaisena ajavan tavaratelineellä oli venäläinen mies. Nämä olivat desantteja, jotka oli saatu kiinni aivan läheisyydestämme. Toinen oli ollut pakko ampua, mutta elossa oleva sen sijaan huitoi käsillään ja puhui jotain venäjän kielellä. Hänen silmänsä pyörivät hurjasti ja vaatteet näyttivät repaleisilta. Ei ihme, jos mielemme täyttyi kauhusta.

Alussa oli määränpäämme lähin asema, mutta kaikki asemat olivat tulvillaan pakolaisia, täytyi meidän jatkaa matkaamme jalkaisin. Öiksi pysähdyimme sellaisiin paikkoihin, josta karja sai laitumen. Itse nukuimme aina mahdollisuuksien mukaan taloissa, saunoissa, riihissä, ladoissa ja muissa rakennuksissa. Öisin oli usein niin kylmä, että olimme paleltua. Juhannuksen aikana satoi niin, että jouduimme olemaan samoissa märissä vaatteissa. Kauniilla ilmoilla maantie pölysi hirveästi ja venäläiset lentokoneet ahdistelivat. Viimein läksi jaloistamme nahka niin, että tuskin voimme astua.

Kun näin olimme kulkeneet kolme viikkoa, saavuimme vihdoin Jyväskylän lähellä sijaitsevaan Muuramen pitäjään, jossa meidät karjoinemme sijoitettiin paikkakunnan taloihin.

Yhden vuorokauden nukuin kokonaan tämän matkan jälkeen, mutta "Eteenpäin elävän mieli" – niin minunkin. Kiinnostuneina tällaisen hämäläistalon "meiningistä" ryhdyimme äitini kanssa auttamaan talon väkeä heinänteossa. Apu oli totisesti tarpeen, sillä isäntä oli sodassa ja työvoimaa oli vähän. Samoin oli laita naapuritaloissakin ja joka paikkaan pyydettiin auttamaan niin, että usein ei tiennyt, mihin oikein ennättäisi. Niin sitten kului loppukesäkin elonkorjuun, säilönnän ja perunannoston merkeissä.

Lehtien kellastuessa palasi isämme luoksemme ja me muutimme tänne Tampereelle vaiherikkaan kesän siirtyessä menneisyyteen. Mennyt kesä oli minulle ja vanhemmilleni monessa suhteessa raskas ja vaikea, mutta siitä huolimatta tahdomme me evakot kiittää Jumalaa siitä, että vieläkin on olemassa ihmisiä, jotka eivät unohda lähimmäisiään hädän hetkellä.

Larin Paraske-ilta Ikaalisissa 7.3.2007

Larin Paraske
– rautamuurahaisten sukua
Käsikirjoitus ja ohjaus: Ritva Holmberg
Näyttelijät: Eeva Litmanen, Karoliina Franck
Muusikko: Vilma Timonen
Käsikirjoitus perustuu Larin Parasken laulamiin runoihin ja Anu Kaipaisen romaaniin Poimisin heliät hiekat.

Esityksen taustaa

Näyttelijä Eeva Litmasen kiinnostus Larin Paraskea kohtaan syntyi luonnollista tietä. Hän on Parasken jälkeläinen suoraan alenevassa polvessa: Larin Paraske oli hänen isoisänsä äidinäiti. Larin Parasken muisto eli suvussa vahvana. Jo pikkutyttönä Litmanen kuuli tarinoita Parasken aineellisesti köyhästä, mutta henkisesti rikkaasta elämästä Pohjois-Inkerissä ja Karjalan Kannaksella. Viime vuonna hän päätti "palata juurilleen" ja valmistaa tyttärensä Karoliinan kanssa esityksen legendaarisesta esiäidistään. Litmanen keräsi ympärilleen työryhmän ja niin syntyi puolen vuoden harjoittelun tuloksena pienoisnäytelmä *LARIN PARASKE- rautamuurahaisten sukua.*

Teatteriesitys Ikaalisten Omalla Tuvalla
7.3.2007 kello 18.00 ohjelma 10 euroa
Järjestäjänä Ikaalisten Karjalaseura ry. Lippuja saatavissa ennakkoon Ikaalisten Kirjakaupasta, Ikaalisten Kulttuuritoimistosta sekä Karjalaseuran puheenjohtaja Pentti Inkiseltä puh. 03- 4586 182 tai 040-5691927. Myös hallituksen jäsenillä on lippuja myynnissä. Esityksen kesto noin 1 h. Karjalaseura tarjoaa teatteriesityksen jälkeen kahvit. Maksu vapaaehtoinen.

Sodanaikaista koulunkäyntiä Pyhäjärvellä

Tammikuun Pyhäjärvi-lehdessä emeritus Erkki Lehtinen kuvaili eloisasti oppikoulupojan sodanaikaista koulunkäyntiä, varsinkin kokemuksiaan matkanteosta välillä Pyhäjärvi-Käsisalmi. Samaan aikaan me toiset oppivelvollisuusikäiset Pyhäjärveläislapset kävimme kansakoulua kotipitäjässä. Vain harvoilla oli tuohon aikaan mahdollisuus päästä oppikouluun, vaikka haluakin olisi ollut.

Tätä kirjoitusta varten olen tutkinut Vpl. Pyhäjärven historiaa ja kotikunnasta tehtyjä koulupiirikirjoja. Omaa muistitietoakin on, olinhan tuolloin yksi koulutien tallaajista. Yhä uudelleen ihmettelee sitä intoa, mikä vallitsi evakkotaipaleelta kotiseudulle palatessa. Oli sota. Perheenjäseniä, useimmiten isä tai isoveli oli rintamalla, tultiin raunioiden keskelle tai muuten tuhottuun kotikylään, asuttiin ahtaasti, oli monenlaista puutetta, tykkien jyly kantautui Pyhäjärvellekin. Ja kuitenkin, tämän kaiken keskellä alkoi innostunut ja toiveikas jälleenrakentaminen. Kunta ja seurakunta järjestäytyivät. Maisteri Impi Wiikan Pyhäjärven historian kerrontaa tuolta ajalta lukee kuin ihmeiden kirjaa.

Noitermaan kansakoulun kolmas- ja neljäsluokkalaiset välituntikuvassa keväällä 1943. Sijaisopettajana Auvo Nuolivaara. Ainoa koulukuva Noitermaassa sotavuosina.

Kansakoulut toimintaan

Kevään 1942 aikana palasi Pyhäjärvellekin suuri osa lapsiperheitä. Niinpä kunnassa päätettiin, että lapsille tulee antaa mahdollisuus koulunkäyntiin ja kansakoulut pitää saada toimimaan. Oli onni, että suurin osa koulurakennuksista oli säilynyt takaisinvalloitusvaiheessa. Poltettuina olivat Sortanlahden ja Yläjärven koulut sekä Enkkuan koulupiirin v. 1937 rakennettu Saaprun koulu. Toki kaikki koulut vaativat ennen käyttöönottoa perusteellisen puhdistuksen ja kunnostustakin, esimerkiksi Salitsanrannan koulussa piti uusia vesi- ja lämpöjohdot ja Musakanlahden koulussa piti purkaa luokkatiloihin tehtyjä väliseiniä. Enkkuan koulupiirissä otettiin käyttöön vanha koulurakennus ja kun sinne tuli sotasairaala, oppilaat siirtyivät läheiseen Nuorisoseuran taloon. Yläjärvellä koulua pidettiin Ryhmäkylässä Antti Nolon talossa. Sortanlahti oli niin tuhoutunut, että sinne tuli vain vähän siviiliväestöä, eikä siellä aloitettu koulunpitoa kuten ei Konevitsassakaan. Eri koulupiireissä koulutyö alkoi sitä mukaa, kun tilat oli saatu kuntoon ja kun koululle saatiin opettaja tai opettajat. 1. päivä maaliskuuta 1942 päästin opetustyö aloittamaan Pyhäkylän, Musakanlahden, Konnitsan, Salitsanrannan ja Enkkuan kouluissa. Saman vuoden elokuussa koulu alkoi Alakylän, Kahvenitsan, Rantakylän ja Riisakan kouluissa ja lokakuussa Noitermaassa ja Yläjärvellä. Vernitsalla päästiin aloittamaan helmikuussa 1943 ja Lohijoella tammikuussa 1944. Syksyllä 1942 kouluissa oli 850 oppilasta. Lukumäärä lisääntyi, kun kaikki koulut pääsivät toimimaan ja kun mukaan tulivat vähän myöhemmin aloittaneet alakoulut ja jatko-opetus. 30.7.1943 säädetyn lain mukaan kaikkialla maassa piti antaa lapsille maksuton, lämmin ateria koulupäivänä. Pyhäjärvellä lakia alettiin noudattaa syksystä 1942, sillä monissa kunnissa niin oli tehty jo vuosina 1938-39. Noitermaassa koulun keittäjän ollut Aura Soronen muistelee: “Ostoluvilla hankin taloista ruoka-aineet, kuten lihan ja perunan. Oppilaat toivat kodeistaan kaalia, marjoja ja sieniä. Ruoka valmistettiin ensin koulun saunassa ja sitten opettajan asunnon keittiössä. Valmis ruoka vietiin ämpäreillä luokkiin. Ruokailijoita oli lähes sata. Perunankuorimista oli paljon”.

Opettajat

Ilahduttavaa on havaita, että lähes jokaiseen kouluun tulivat entiset, tutut opettajat jatkamaan koulutyötään ja heidän toimestaan päästiin puutteellisissakin oloissa aloittamaan tehokas opiskelu. Musakanlahden kouluun palasi Velkuan kodistaan jo 66-vuotias Kaarlo Koivusalo, “Pappa”, jota nimeä hänestä koulupiirissä kunnioitettavasti käytettiin. Alakoulussa oli op. Helmi Teräväinen. Pyhäkylän koulussa jatkoivat opettajapariskunta Emil ja Mertta Korhonen sekä op. Anni Jormakka, samoin Konnitsassa opettajat Anni ja Alpo Suomalainen sekä op. Aili Suvanne. Muutamat naisopettajat olivat avioituneet Pyhäjärveläismiehen kanssa ja heillä oli näin ollen tavallista vahvempi side kouluun ja kotikylään ja he toki palasivat työhönsä niin pian kuin mahdollista. Nämä opettajat olivat Daisy Karilainen Alakylässä, Lovisa Patrakka Rantakylässä ja Helmi Savolainen Enkkuassa. Syksyllä 1943 myös opettaja Paul Miikkulainen palasi Enkkuaan ja alakoulua siellä piti op. Impi Puusniekka, monille Pyhäjärveläisille kiertokouluopettajana tuttu “Impi-täti”. Salitsanrannan kouluun oli v. 1939 valittu yläkansakoulun opettajiksi Veikko ja Vieno Rouhiainen sekä alakouluun op. Lilli Sormunen. He jatkoivat työtä myös sota-aikana. Noitermaahan palasi opettajaksi Annikki Uusimaa, ja rintamalla olleen op. Onni Salon sijaisena olivat ensin Metrofan Hentunen ja sitten op. Hellä Koivusalo. Vernitsan koulusta oli myös op. Ilmari Kouvo rintamalla ja hänen sijaisenaan oli op. Alina Liukka. Alakoulun opettajana jatkoi entistä työtään op. Kerttu Puustinen ja hän joutui hoitamaan vastaavaa työtä myös Lohijoen koulussa keväällä -44. Samoin op. Eva Venäläinen oli alakoulun opettajana vuoroin Alakylässä ja Noitermaassa. Vain Riiskan, Yläjärven ja Lohijoen koulut olivat kokonaan uusien opettajien hoidossa. He olivat maisteri Helle Toiviainen Riiska, op. Hilja Huhtinen Yläjärvi ja op. Helmi Tukia Lohijoki.

Koulutyö

Koulutyö on aina vaativaa ja opettajien voimia koettelevaa. Nyt se oli sitä erikoisesti, olivathan oppilaat lähes kolmen vuoden ajan kokeneet monia muuttoja ja koulun keskeytyksiä ja näin heillä saattoi olla samassa opetusryhmässä monenkin vuoden ikäeroja. Omalla kohdallani talvisodan takia alakoulu oli jäänyt käymättä ja kun jostain oli lukutaito tarttunut, jouduin Kuortaneelle ikäisiäni ylemmälle luokalle. Noitermaassa, kun menin yläkansakoulun kolmannelle luokalle (nyk. 5. lk.), tunsin pientä pelkoa pitkien pojanhujokoiden keskellä. He tulivat samaan opetusryhmään 4:lle luokalle ja olivat minua jopa kolme vuotta vanhempia. Opettajallamme Annikki Uusimaalla lienee ollut melkoinen ponnistus pitää järjestys luokassa, olivathan muutamat oppilaat tottuneet “vapauteen”. Joskus karttakeppi paukkui, mutta opettaja onnistui kyllä tehtävässään ja opiskelu sujui.

Jaakko Viskarilla, joka on tässä valokuvassa äärimmäisenä vasemmalla on säilynyt Koululaisen taskukirja, johon hän on tallentanut työeli lukujärjestyksen kevätkaudella 1943. Tiedot on tallennettu koulupiirimme Vaellusvuodet kirjaan ja sen mukaan koulua on pidetty joka päivä maanantaista lauantaihin klo 9:stä 14:sta eli yhteensä 30 viikkotuntia. Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa määriteltiin silloin kansakoulussa luettavat oppiaineet ja niiden viikottaiset tuntimäärät. Niinpä silloin äidinkieltä (lukeminen, kielioppi, kirjall. harj., ainekirj.) on ollut 7 t, laskentoa 5 t, uskontoa 4 t, josta 1 t katekismusta, luonnonoppia 3 t, historiaa 3 t, josta Suomen sodan hist. 1 t, maantiedettä 3 t, piirustusta 2 t, laulua 2 t ja voimistelua 1 t.

Seuraavana lukuvuonna oppilasaines oli ikäjakaumalta tasaisempi ja silloin on kevätlukukaudella ollut käsitöitäkin. Tosin tyttöjen kohdalla se oli sukkien parsintaa, opittiin niin korinpohja - kuin pykäpistoparsintakin ja kotikehrätyistä langoista neulottiin sukkaa ja lapasta. Kaupasta ei saanut kangasta enempää kuin lankojakaan. Poikien käsitöitä opetti silloin Matti Kinnari. Ei ollut pojillakaan höyläpenkkejä käytössä, mutta olipahan puukot ja puutavaraa. Oppiaineet ovat olleet samat eri kouluissa, mutta joustojakin on ollut, em. Suomen sodan historiaa, mikä tarkoitti sen hetkistä sotaa, meille opetettiin opettajan muistiinpanojen mukaan ja seuraavana vuonna sitä ei enää ollut. Jatko-opetuksessa on muun ohessa opetettu sota-ajalle ominaista maanpuolustusoppia. Ihmeenä on pidettävä sitä, että sota-ajasta huolimatta oppilaille saatiin oppikirjat, ruutu- ja kirjoitusvihot, kynät, kumit ja värikynätkin. Koulun havaintovälineistö puuttui tyystin. Omasta koulusta muistan vain Suomen seinäkartan, sen oikean! Mutta karttakirjat meillä kyllä olivat ja se on vieläkin tallella. Oltiin paljosta paitsi, mutta oppimisen iloa ja intoa riitti. Ja saatinhan olla omassa kylässä, omien ihmisten parissa. Se oli suuri asia, lapsellekin.

Muuta kouluun liittyvää

Pyhäjärvellä on ennen sotia harrastettu koulujen välisiä urheilukilpailuja ja sota-aikanakin niitä pidettiin. Hiihtokilpailut ovat olleet maaliskuussa 1943 Pyhäkylässä ja vastaavana aikana -44 Enkkuassa. Salitsanrannan koulupiirikirjassa on Karjala lehdessä ollut selostus vuoden -43 kilpailuista. Ne ovat olleet maaliskuun 19. päivä ja niihin on osallistuttu kahdeksalta koululta. Tyttöjen hiihtomatka on ollut 1 km ja poikien 2 km. Koulujen väliset yleisurheilukisat on pidetty kevätkesällä -44 Kirkkoaholla. Eri kouluilla lienee tehty hiihto- ym. retkiä. Muistan Noitermaan koululaisten kevättalvisen hiihtoretken Kiimajärven jään yli Musakanlahden koululla. Hellä Koivusalo oli silloin yläkoulun toisena opettajana ja se selittää retkikohteen. Koulujen joulu- eli kuusijuhlat ja kevätjuhlat olivat mieliin jääviä hetkiä. Niitä on usein koulupiirikirjoissakin muisteltu. Juhlien ohjelmaa jäätiin harjoittelemaan koulun jälkeen, mutta se oli vain mukavaa. Ei silloin käytetty oppitunteja tähän tarkoitukseen. Kahdet, joillakin kouluilla jopa kolmetkin äitienpäivät ehdittiin myös pitää ja oli luonnollista, että oppilaat olivat niissä ohjelman suorittajina ja äitien kukittajina. Muitakin juhlia oli. Em. Salitsanrannan koululta on käynyt v. -43 laulukuoro esiintymässä Pyhäkylässä pidetyssä Itsenäisyyspäivän juhlassa. Sota-aikana oli kaikkien ponnisteltava yhteiseksi hyväksi ja sitä varten oli valtakunnallinen Nuorten Talkoot -tapahtuma vuosina 1942-44. Pyrittiin saamaan talteen kaikki mahdollinen jätemateriaali ja näin voitiin auttaa maan teollisuutta raaka-ainepulassa. Kerättiin kumi- ja metallirromua, sekä pajunkuorta. Saalis vietiin koululle, missä se punnittiin ja asianomainen sai merkinnän Talkookirjaansa. Ahkerimmat kerääjät palkittiin. Opettaja oli luonnollisesti tässäkin työssä johtajana. Tuulukko puhaltaa -kirjassa on kuva tuonaikaisista reippaista lapsista mottitalkoissa.

Koulukuvat

Pyhäjärveltä tehdyissä koulupiirikirjoissa on runsaasti koululaisia esittäviä ryhmäkuvia. Sota-ajan koululainen katsoo kuvia kaihoten. Eipä meistä ole juuri ainoatakaan kuvaa, jossa olisimme kauniisti pukeutuneina ja nappaskengät jalassa, kuten ollaan 30-luvun loppupuolen koulukuvisssa. Tosin Enkkuan koululapsista on kaksikin kuvaa keväältä -44, Salitsanrannan 1.-2. luokan oppilaista kuva samalta keväältä ja Rantakylän alaluokkalaisista kaiketi kevätjuhlakuva vuodelta 1943. Noitermaan kansakoulun yläkoululaisista on välituntikuva kevättalvelta 1943. Sitäkään ei olisi, ellei opettajallamme olisi ollut muutaman päivän sijaisena Auvo Nuolivaara (kirjailija Aulikki Nuolivaaran poika). Kotikyläämme oli sijoitettu tuohon aikaan viestimiehiä lepovuoroon ja sijaisemme oli yksi heistä. Hän piti sijaisuuttaan niin merkittävänä, että pyysi sotakaveriaan ottamaan kamerakuvan, sen mikä nyt on tässä lehdessä. Jaakko Viskarin tallentaman luettelon mukaan meitä oli 40 oppilasta, yhtä monta niin 3:lla kuin 4:llä luokallakin. Kuvanottopäivänä on ollut kuusi oppilasta pois koulusta. Moni lehden lukijoista tunnistaa kuvasta itsensä ja koulutoverinsa. Muutama kuvassa olijoista on jo edesmennyt. Olen tuossa kuvassa edessä vasemmalla avopäin. Me Pyhäjärveläislapset muistamme kiitollisina niitä kahta vuotta, mitkä saimme olla omassa koulussa ja kotoisilla tantereilla. Hyvin tekivät Pyhäjärven kunnanisät, kun antoivat mahdollisuuden koulunkäyntiin ja ja hyvin tekivät opettajat, jotka jakoivat vaikeat ajat yhdessä koulupiiriläistensä kanssa. Toiveikkuus kotiseudulla eteenpäin elämiseen säilyi loppuun asti, sillä Pyhäjärven kunnan hoitokunnalta, päivätty kesäkuun 3. päivä 1944, on tullut pöytäkirjanote koulujen johtokunnille ja siinä kehotettiin johtokuntia hankkimaan kouluilleen marjapensaita ja omenapuita. Kohta “6. Noitermaan koulu 8 omenapuuta, 12 karviaismarjapensasta, 12 herukkapensasta ja 100 mansikantainta.” (Noitermaan seudun historiikki, Vaellusvuodet, s. 156). Näitä pensaita ja puita ei koskaan istutettu, mutta me silloiset lapset olemme saaneet kotiseudustamme vahvat juuret ja olemme voineet työllämme rakentaa yhteistä, vapaata isänmaata.

ANNA-LIISA HEIKKILÄ

Rakkaamme

Vilho Johannes

PIITULAINEN

∗ 14. 1.1922 Vpl. Pyhäjärvi

† 14.12.2006 Hämeenkyrö

Lämmöllä muistaen

puoliso
lapset ja lastenlapset perheineen
veli ja sisar perheineen
muut sukulaiset ja ystävät

Anna rauha käsille,
jotka ovat askareistaan vaipuneet,
silmille, jotka ovat sulkeutuneet lepoon.
Anna rauha, joka yhdistää poisnukkuneet
ja meidät, jotka vaellamme täällä.
Anna rauha, joka käy yli
kaiken ymmärryksen.
Sinun rauhasi, anna se heille ja meille.
(lyh. Lassi Nummi)

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa. Sydämellinen kiitos osanotosta ja kaikille isäämme hoitaneille.

Rakkaamme

Walter

KARVONEN

∗ 14.5.1910 Sakkola
† 1.1.2007 Espoo

Takana elämän tuulet
edessä rauha – iäisyys.

Muistaen

Anneli
Omaiset
Ystävät

Siunaus toimitettu.
Kiitos osanotosta.

Rakkaamme
Lehtori

Anita Helena

LEHTIMÄKI

o.s. Äijö

∗ 31. 7.1928 Kuusankoski
† 9.12.2006 Hämeenlinna

Elon päivä painui
kohti loppuaan, kaikki
hiljeni kuin käyden nukkumaan. Sammui silmät
niinkuin loiste auringon.
Ajan kello näyttää
ilta tullut on.

Kaivaten

Jukka, Airi, Juuso ja Lasse
Maria, Tuomo, Viivi ja Topi
Vesa, Leena ja Heli
sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa 21.12.2006. Kiitämme Ilonpisaran ja Vuorentaan vanhainkodin henkilökuntaa Anitan hoidosta.

Rakkaamme

Pertti Gunnar

KARKIAINEN

∗ 24.12.1951 Ikaalinen

† 7. 1. 2007 Södertälje

Rakkaudella kiittäen ja kaivaten

äiti ja isä
Helmi ja Rauli
Katri, Håkan ja Wilma
sisaret ja veljet perheineen
muut sukulaiset ja ystävät

Näimme voimasi vähenevän,
tiesimme lähtösi lähenevän.
Muistosi kaunis vie eteenpäin meitä,
vaikk' sydän on täynnä kyyneleitä.
Kun taivaan tähtiä katselemme,
niin sinua ajattelemme.

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

vpl. Pyhäjärvi

Oikaisu

Viime lehdessä Suoma Saarisen artikkelissa Lapsuusmuistoja Enkkuasta oli hääkuva, jonka teksti kuuluu näin; Emilia ja Tuomas Taljan häät Enkkuassa Morsiusparin vieressä Helka ja Antti Inkinen.

Kirkonsanoma

Herra, nyt sinä annat palvelijasi rauhassa lähteä, Niin kuin olet luvannut.

Luuk 2 :29

Nämä sanat ovat eilisen Kynttilänpäivän evankeliumin sanoja. Nämä sanat ovat myös kirjoitettuna Keikyän kirkon alttaritauluun, joka kuvaa tapahtumaa, jossa vanha ja hurskas Simeon siunaa temppeliin tuotua Jeesuslasta. Simeonille oli tapahtunut se, mitä hän oli vuosikymmeniä odottanut. Jeesuksessa hän oli kohdannut kauan odottamansa Vapahtajan. Jumala oli luvannut, että ennen kuolemaansa Simeon saisi tämän kaiken kokea.

Simeonin kiitti tästä kaikesta ja siunasi Jeesusta. Temppeli oli Jeesukselle alusta asti siunauksen paikka.

Kirkko on sitä meille. Meillä on oikeus mennä kirkkoon kohtaamaan Taivaallista Isäämme ja kertoa hänelle asiamme. Saamme myös pyytää häneltä siunausta elämäämme. Saamme myös pyytää itsellemme voimaa välittää Jumalan siunausta toinen toisillemme .

Me tarvitsemme Jumalan siunausta ja Jumalan rakkautta, jotta voisimme edes vähän siunata ja rakastaa toinen toisiamme. Sinua siunata tahdon.

Kävin hiljattain päiväkodissa . Olin saanut tehtäväkseni puhua lasten kanssa ystävällisyydestä , olihan ystävänpäivä tuloillaan. Kerroin heille Simeonista ja siitä , miten siunaamalla Jeesusta Simeon pyysi Jumalalta

Kaikkea hyvää Jeesuksen elämään. Kerroin lapsille, että osoittaessamme ystävällisyyttä toinen toisillemme ja leikkiessämme kaikkien kanssa , meillä kaikilla on hyvä olla yhdessä ja kaikilla on hyvä mieli. Totesin lapsille, että hyvät ystävät ja kaverit ovat Jumalan siunaus elämässämme. Näin voimme pienillä asioilla välittää siunausta toinen toistemme elämään.

Usein ajattelemme , että siunaus on jotain suurta meidän elämässämme . Emme tule ajatelleeksi , että usein siunaus välittyy kaikkein parhaiten pienten ja arkisten asioiden välityksellä. Usein näistä pienistä siunauksista tulee suuri siunaus meidän elämäämme. Siksi omilla pienillä ja arkisilla valinnoillamme voimme parhaassa tapauksessa tuoda suuren siunauksen jonkun lähimmäisemme elämään. Me voimme olla Jumalan siunauksen kanava toinen toisillemme.

Taivaallinen Isämme haluaa siunata meitä ja auttaa meitä siunaamaan toisiamme . Meidän Vapahtajamme Jeesus haluaa olla siunaamassa meitä joka päivä. Hän tietää parhaiten millaista siunausta ja johdatusta me tänään tarvitsemme. Jeesus tietää parhaiten myös millaisen siunauksen hän meidän kauttamme haluaa meidän

Ympäristöömme välittää. Sinua siunata tahdon.

OLAVI SORVA
Keikyän
kirkkoherra.

Kuolleita

Vilho Piitulaisen muistolle

Pyhäjärven Tosterniemen kylässä 14.1.1922 syntynyt Vilho Piitulainen kuoli Hämeenkyrössä 14.12.2006.

Piitulaisilla oli maatila kauniin Pyhäjärven rannalla ja siksi perhe harjoitti maanviljelyksen lisäksi myös kalastusta.

Perheen isä Heikki Piitulainen kuoli Vilhon ollessa vasta 10-vuotias, joten monilapsinen perhe joutui selviytymään ilman isän huolenpitoa. Talvisodan puhjettua he joutuivat jättämään kotiseutunsa ja lähtemään pitkälle evakkotaipaleelle Alavudelle Pohjanmaalle.

Sieltä he saivat siirron uuteen sijoituspaikkaan Viljakkalan Komin kylään.

Viljakkalasta he palasivat välirauhan aikana vuosiksi 1942–1944 takaisin kotiseudulleen Karjalaan.

Alavudella Vilho tapasi Esterin (o.s. Rantamäki) ja heidät vihittiin sota-aikana v. 1943.

Välirauhan loppupuolella he joutuivat lähtemään uudelleen evakkotielle ja tällä kertaa heidän matkansa vei Kuorevedelle ja sieltä lopulliseen sijoituspaikkaan Hämeenkyröön.

Talvisotaan Vilho ei vielä ikänsä puolesta joutunut, mutta lähdettyään Viljakkalasta suorittamaan asevelvollisuuttaan v. 1941joutui saman vuoden syksyllä mukaan jatkosodan taisteluihin. Sodassa hän taisteli JR 57:n joukoissa Karjalan kannaksella osallistuen mm. Vuosalmen, Vuokselan ja Lempaalan taisteluihin. Hän joutui vielä Lapin sotaan mutta kotiutettiin sieltä marraskuussa 1944 hieman esikoispojan syntymän jälkeen.

Hämeenkyröstä Vilho muutti perheineen pariksi vuodeksi Kangasalle. Siellä hän oli aluksi töissä sahalla ja siirtyi sieltä Tampereelle tehdastöihin. Vuonna 1950 perhe muutti takaisin Hämeenkyröön Osaran kylän Virkajärvelle. Siellä hän viljeli Keskusholma-nimistä maatilaa käyden talvisin erilaisissa metsätöissä.

Maatila myytiin kesällä 1965 ja perhe muutti Hämeenkyrön kirkonkylästä ostamaansa omakotitaloon. Täällä hän työskenteli aluksi rakennustöissä ja siirtyi myöhemmin kunnan maa- ja vesirakennustöihin jossa hän oli eläköitymiseensä saakka.

Vilho Piitulainen tunnettiin ahkerana, tunnollisena ja ammattitaitoisena työntekijänä ja siksi hän ei huonoinakaan aikoina joutunut olemaan työttömänä.

Vaikka hän tekikin elämässään raskaan työuran, hän ei koskaan valittanut vaan säilytti myönteisen elämänasenteen kaikissa elämänvaiheissa.

Isämme oli myös tunnettu siitä, että häneltä sai aina naapuriapua mitä erilaisimmissä elämäntilanteissa. Eläkevuosinaan hänen harrastuksiinsa kuului kotitalon ja - puutarhanhoito, kirjallisuus ja osallistuminen sotaveteraanitoimintaan.

Eläkevuosinaan hän kävi kerran kotiseutumatkalla Pyhäjärvellä katsomassa entistä kotipaikkaansa, se oli edelleen asuttu mutta nyt vieraiden toimesta.

Muutama vuosi sitten voimien heiketessä he joutuivat luopumaan omakotitalostaan ja siirtyivät asumaan Veteraanitaloon jossa erilaiset palvelut olivat paremmin saatavissa. Lopulta molemmat aviopuolisot joutuivat siirtymään Kurjenmäen vanhainkotiin, minne vaimo jäi edelleen asumaan.

Iloinen karjalaisuus ja seurallisuus säilyi Vilhon mielessä elinpäivien loppuun asti. Hänelle oli oma suku ja ystävät tärkeitä. Niinpä nejä eri puolilla Suomen asuvaa lasta, kahdeksan lastenlasta ja viisi lastenlasta olivat hänelle läheisiä loppuun saakka.

Myös eri asuinpaikkojen naapurit ja muut ystävät pitivät häneen yhteyttä käyden katsomassa häntä viikottain.

Isäämme oli kauniina tammikuun päivänä saattamassa Hämeenkyrön hautausmaalla runsas sukulaisten, ystävien ja entisten naapurien joukko.

KARI PIITULAINEN
(kirjoittaja on Vilho Piitulaisen vanhin poika Sysmästä).

Veljeni Antero Pusan muistolle

Antero oli syksyn lapsi, syntyi syksyllä ja lähti syksyllä. Vuosi 2006, jolloin hän lähti, oli samanlainen kuin se vuosi, jolloin veivät pojan kasteelle v. 1929, on vain arvoitus, ovatko päivät samat?

"Hänet tuotiin meille matkalaukussa, kun taas meidät vanhemmat sisarukset oli löydetty saunan lauteiden alta," näin meille uskoteltiin.

Antero oli hiljainen työmyyrä sekä aina hyväntuulinen ja auttavainen. Eläkkeelle jäätyään hänestä tuli lintujen ystävä, rapuilla ne odotteli, milloin kaveri saapuu "evästä" tuomaan ja kiitokseksi hyppelivät olkapäälle.

Pihapuut olivat täynnä linnunpönttöjä, joissa asusteli telkkä- ja pöllöperheistä lähtien kaikensorttisia pikkulintuja, jotka varmasti jäivät myös kaipaamaan ystäväänsä.

Joutsenille oli annettu viimeinen tehtävä. Kun arkkua laskettiin hautaan, kuului niitten hiljaista ääntelyä rantavedestä ja kun lähdimme haudalta pois, lensivät ne aurassa ylitsemme etelään päin.

Olet joka päivä lähellämme, muistosi elää.

TOINI SISKO

Kuolleita

Muistoissamme Pertti Gunnar Karkiainen 24.12.1951 – 07.01.2007

**”Joulun lapsi.
Joulun tähti”**

Pertti syntyi Ikaalisissa jouluaattona 1951. Pertin tie kulki Myllykartun kansakoulusta Ikaalisten yhteiskouluun, josta hän pääsi ylioppilaaksi 1971. Pertti arvosti aina Ikaalisten yhteiskoulun antaamaa vahvaa pohjaa elämään. Upseerikoulun ja kauppaopiston jälkeen Pertin matka jatkui Itävaltaan, Saksan pankkimaailmaan ja lopulta Ruotsiin Södertäljeen logistiikan alalle. Pertti menehtyi vaikeaan ALS-sairauteen tammikuussa. Pertin vanhemmat ovat Eila ja Keijo Karkiainen, jotka asuvat Ikaalisissa. Keijo on Hilma ja Emil Karkiaisen poika Viipurin läänin Pyhäjärveltä.

Pertti Karkiainen.

Äiti ja isä uskoivat joskus, että Pertti on lapsista se, joka jää Ikaalisiin. Toisin kuitenkin kävi. Pertistä tuli maailman matkaaja. Pertillä on neljä sisarusta Markku, Margit, Pirjo-Riitta ja Harri, jotka kaikki asuvat perheineen Ikaalisissa. Pertti perusti oman perheensä Ruotsiin. Ruotsissa häntä jäivät kaipaamaan puoliso Helmi sekä lapset Katri ja Rauli. Pertti ehti vielä nähdä tyttärentyttärensä Wilman. Viimeisien kuukausien aikana Pertti ei enää pystynyt puhumaan, mutta kirjoittaminen sujui ja hän kirjoitti 100-sivuisen elämänsä tarinan lapsilleen.

Pertin lapset Katri ja Rauli puhuvat täydellisesti suomea, vaikka eivät ole koskaan asuneet maassamme. Kielitaidosta heidän isänsä piti huolen. Vaikka Pertti asui yli puolet elämästään ulkomailla, oli suomen kieli hänelle edelleen tärkeä. Hän oli todellinen kielinero. Viimeisessä työpaikassaan hän puhui neljää kieltä päivittäin. Kielitaitonsa ja valoisuutensa ansiosta Pertillä oli laaja ystäväpiiri kaikissa maissa, joissa hän elämänsä aikana asui. Veljemme oli myös lahjakas urheilija. Ei löytynyt lajia, jota hän ei olisi hallinnut. Kiinnostus kieliin kuitenkin sivuutti urheilun, mutta viimeisiin hetkiinsä asti hän seurasi aktiivisesti suomalaisten urheilusuorituksia.

Pertti kävi useamman kerran vuodessa lapsineen Suomessa. Lomat toivat vaihtelua meidän muidenkin arkeen ja uusia tuulahduksia maailmalta. Joulu varsinkin merkitsi paljon, koska veljemme oli jouluaaton lahja. Näitä hauskoja nauruntäyteisiä juhlahetkiä emme enää koe. Pertti oli huumorintajuinen ja sai toiset varmasti iloiselle tuulelle. Vaikeistakin elämän tilanteista huolimatta Pertti jaksoi aina elää myönteisesti eteenpäin. Tätä taitoa hän tarvitsi viimeisinä hetkinään.

Antakoon tähtesi meille voimaa kestää lohduton suru ja ikävä.

Pertin perheen, äidin, isän ja sisarusten puolesta,

PIRJO-RIITTA KARKIAINEN

Anita Lehtimäen (o.s. Äijö) muistolle

Anita Lehtimäki vietti lapsuuden ja nuoruuden Pyhäjärven Vernitsalla. Hänen vanhemmat olivat Lempi os. Kuronen ja Juho Äijö ja Anita oli heidän ainoa lapsensa. Perheellä oli maatila Vernitsalla, mutta Juho oli myös ammattikalastaja. Hän oli valtuutettuna Pyhäjärven viimeisessä kunnanvaltuustossa. Risti-ilmoituksessa Anitan syntymäpaikaksi on merkitty Kuusankoski. 24-vuotias Juho Äijö oli Lempinuorikkonsa kanssa silloin tilapäisesti työkomennuksella Kuusankoskella, jossa Anita sitten syntyi.

Anita, monien evakkolasten tapaan joutui vaihtamaan usein koulua. Hän aloitti oppikoulun Käkisalmessa ja jatkoi sodan jälkeen Tampereella. Äijöt saivat asutustilan Ikaalisista ja lukion Anita suoritti Ikaalisissa, jossa pääsi ylioppilaaksi 1950. Ylioppilaaksi tulon jälkeen hän oli opettajan sijaisena Hämeenkyrön kansakoulussa vuoden ja avioitui ikaalislaisen Reijo Lehtimäen kanssa.

Anita ja Reijo Lehtimäki Maria-tyttären ylioppilaspäivänä 1972. Takana Juho Äijön muotokuva.

Sen jälkeen opinnot jatkuivat Helsingin yliopistossa. Myös vanhemmat Lempi ja Juho myivät maatilansa ja muuttivat tyttären ja vävyn kanssa Helsinkiin. Yliopistossa Anitan pääaineina olivat äidinkieli ja historia ja Reijo opiskeli Poliisiopistossa. Nuoripari asui yhteistaloudessa Anitan vanhempien kanssa. Ja Lempi-äidin apu olikin usein tarpeen, sillä Anitan opiskeluaikana Lehtimäen perheeseen syntyi kolme lasta. Ensin esikoinen Jukka ja kahden vuoden kuluttua kaksoset Maria ja Vesa.

Vuonna –59 Lehtimäen perhe muutti Hämeenlinnaan, joka jäi heidän pysyväksi asuinpaikakseen. Anita sai äidinkielen ja historian opettajan vakituisen viran Hämeenlinnan tyttölyseosta ja Reijo Hämeenlinnan poliisilaitokselta. Iloinen ja ystävällinen Anita oli pidetty opettaja. Vapaa-aikanaan hän luki paljon ja viihtyi luonnossa. Perheen kesämökillä hän marjasti ja sienesti, niin kuin oli tottunut tekemään aikoinaan Vernitsalla.

Eläkkeellä ollessa tulivat elämään sairaudet. Hän sairastui vaikeaan Alzheimerin tautiin ja nukkui pois Hämeenlinnassa viime joulukuussa 78 vuotiaana. Reijo-puoliso oli kuollut kaksi vuotta aiemmin.

Muistotilaisuudessa Anitan vävy Tuomo Martin luki Anitan aineen Tampereen yhteiskoulussa 1945, josta hän oli saanut kiitettävän numeron. Aineen aihe oli *Mennyt kesä* ja Anitan kesälomamuistot olivat tyystin erilaiset kuin muiden tamperelaisnuorten. Hän kertoi vaikeasta evakkomatkastaan lehmien kanssa Vernitsalta Keski-Suomeen. Aine on toisaalla lehdessämme.

SALME RINTALA

”Myytävänä” koti, uskonto ja isänmaa

Katselin jokin aika sitten TV-ohjelmaa, jossa erään järvisuomen kauneimman kunnan johtaja kertoi jotenkin näin: ” Haluamme tarjota parhaita rantatontteja ja kauneimpia paikkoja mitä löytyy venäläisille ostajille.” Sitten kuvassa näytettiin 300 m2 huvila + ulkorakennukset, laatoitetut piha-alueet, istutukset, nurmikot, laajat hiekkarannat, pallokentät jne. Ylpeänä kunnan isä esitteli kuinka hyviä ostajia venäläiset ovat. He eivät tingi hinnasta, kunhan vain saavat parasta, mitä Suomesta löytyy. Venäläisille on myyty ja myydään edelleen maa-alueita, hotelleja, taloja, liikuntakeskuksia, eri alojen yrityksiä jne. Miksi Suomi on myynnissä?

Isänmaata ja Karjalaa rakastavana ihmisenä en ymmärrä tätä lyhytnäköistä, ainoastaan rahaan perustuvaa politiikkaa. Ensin myimme nahkamme EU:lle, nyt viedään kaikki työpaikat ulkomaille. Loput mitä jää, myydään venäläisille. Ovatko venäläisten ostajien rahat hankittu rehellisellä työllä? On toisaalta ymmärrettävää, että uusrikkaat ja mafiamiehet tulevat Suomeen, onhan Karjalan kannas jo täysin pilattu ja saastunut, kuka sinne enää datsaa tekisi?

Kun muistetaan sodan jälkeistä aikaa jolloin sodasta jotenkin selvinneet miehet ja naiset, karjalaiset,

sotainvalidit ynnä koko kansa antoivat kaikkensa raivaten ja rakentaen tätä rakasta pientä Suomea, tuntuu pahalta, että näitä ylivoimaisen raskaita aikoja ei juuri enää arvosteta. Suomi on vauras, kaunis, hyvä maa asua ja elää. Onko 90-vuotias Suomi jo niin heikko vanhus, ettemme pysty huolehtimaan siitä ikäpolvesta, joka tämän maan nosti vaurauteen sodan kurjuuden jälkeen?

Ne ihmisryhmät, jotka eivät enää tuota tai ole työtä tai ovat sairaita, saavat kitua toimeentulon äärirajoilla. Sairaanhoitajat ja vanhustyöntekijät painavat niska limassa mitättömällä palkalla. Tämä kertoo siitä, että kumpiakaan ei arvosteta, ei vanhuksia eikä hoitajia. Vaikka muutama euro venäläisiltä saataisiin, ei heistä koskaan tule veronmaksajia Suomeen, puhumattakaan työntekijöitä.

Venäjä alkaa taas käyttää neuvostoajan ideologiaa. Rajavyöhykettä laajennetaan, venäläisten ja turistien liikkumista rajoitetaan, kirkossa kävijät rekisteröidään. Diktatuuri ja sosialismi ovat kovin lähellä toisiaan.

Talvisodan ja jatkosodan aikana Suomen kansa oli yhtenäinen. Tosissaan rukoiltiin Jumalaa, että maamme säilyisi vapaana ja itsenäisenä. Nyt tuntuu, että rukoillaan rahaa ja voittoja, osinkoja ja optioita, jotka menevät sijoittajien salkkuihin. Koti, uskonto ja isänmaa eivät juuri tänä päivänä kiinnosta. Mikä lie vanha fraasi. Näiden kolmen sanan ympärille rakentui terve yhteiskunta sodan jälkeen. Ovatko ihmiset tässä kiireen ja rahan maailmassa nyt onnellisempia? Epäilen. Eiköhän me oltu onnellisempia silloin, kun saatiin talo malli” Vennamo” valmiiksi, pieni maapala, pari lehmää ja hevonen, velkaakin, mutta kiitollisia kaiken kärsimyksen jälkeen.

Kun nyt vietämme itsenäisyyden juhlavuotta toivon, että saamme nostaa siniristilipun salkoihin muistaen maamme historiaa ja itsenäisyyttä, älkäämme myykö Suomea.

HEIKKI KIISKI

Valmistuneita

FM **Antti Pärssinen** väitteli filosofian tohtoriksi pääaineenaan epäorgaaninen kemia 19.12.2006 Helsingin yliopiston matemaattis–luonnontieteellisessä tiedekunnassa. Väitöskirjan aiheena oli ”Titanium Complexes for the Polymerisation of Ethene and _-Caprolactone”.

Vastaväittäjänä toimi professori Jukka Seppälä (Helsingin teknillinen korkeakoulu) ja kustoksena professori Markku Leskelä (Helsingin yliopisto).

Väitöskirja on luettavissa internetissä osoitteessa http://ethesis.helsinki.fi

Antin vanhemmat ovat Valto ja Marjatta Pärssinen Vpl Pyhäjärven Kahvenitsan Mati-Anttilaisia.

Esitelmä Pyhäjärven taisteluista v. 1941

Diplomi-insinööri Erkki Aaltonen Äetsän Kiikasta on harrastuksenaan tutkinut sotahistoriaa. Hän on perehtynyt Vammalan seudulta koottujen joukko-osastojen perustamisvaiheisiin ja sotatoimiin. Aaltonen on pitänyt aiheesta useita esitelmiä. Sota-arkistosta keräämiään tietoja hän on täydentänyt veteraanien haastatteluilla. Useissa esitelmätilaisuuksissa on paikalle kutsuttu erityisesti niitä veteraaneja, jotka ovat osallistuneet kyseisiin taisteluihin. Aaltosen esitelmiä on kuultu myös Vammalan seudun oppilaitoksissa ja näin nuorisollekin on välittynyt tietoa sodan todellisuudesta.

Seuraava yleisöluento pidetään Tyrvään seudun museolla Jaatsinkatu 2, Vammala) maanantaina 12.3. 2007 klo 19. (Huom. eräissä ennakkotiedoissa luentopaikaksi on ilmoitettu kirjasto mutta oikea paikka on museo).

Pyhäjärveläisittäin aihe on mielenkiintoinen: “Vammalan rykmentti puna-armeijan takaa-ajossa kesällä 1941”.

Kyseisen rykmentin eli JR 36:n sotatie kulki halki Pyhäjärven ja Erkki Aaltonen käsittelee esitelmässään myös tätä vaihetta. Tilaisuuden järjestää Sastamalan Opisto sekä alueen reserviläisjärjestöt. Se on kaikille avoin ja ja siihen on vapaa pääsy.

MARKKU PÄRSSINEN

Merkkipäiviä

Antero Pärssinen

70 Eversti evp. Antero Pärssinen täyttää 70-vuotta Hollolassa 12.3. Antero Pärssinen on syntynyt Vpl. Pyhäjärven Keljan kylässä Aino ja Toivo Pärssisen maanviljelijäperheen toiseksi nuorimmaisena lapsena. Evakkotaipaleen päätteeksi perhe päätyi Huittisten Vesiniitylle, josta käsin koulunkäynti jatkui ensin Sammun kansakoulussa ja sittemmin Lauttakylän yhteiskoulussa, josta hän kirjoitti v. 1957 ylioppilaaksi.

Varusmiesmieskauden jälkeen Antero hakeutui Kadettikouluun, jossa kurssilla n:ro 45 vv.1958-1960 valmistui upseeriksi. Sotilaan uran valinta oli Anterolle helppo. Isänmaallisen kodin kasvattina, ammattiin läheisesti liittyvät urheilu ja liikunta olivat omiaan nuorelle upseerikokelaalle 1958 ratkaisemaan uran valintaa.

Sotilasurasta kehittyi varsin mittava. Antero Pärssinen suoritti sotakorkeakoulun yleisen opintosuunnan vv. 1969-1971. Hän palveli PorPr:ssa 1960-62, 2.ErAutok:ssa 1962-65, KarjJP:ssa 1965-66, KadK:lla1967-69, HelSpE:ssa 1971- 72, Pääesikunta suunnitteluosastolla 1972-78, HämRjP:n komentajana 1979-81, Kadettikoulun apulaisjohtajana 1981-1984, Kainuun prikaatin komentajana 1985- 88, Päällystöopiston johtajana 1988- 91 Everstiksi Antero Pärssinen ylennettiin v. 1985 ja eläkkeelle hän siirtyi vuonna 1991.

Kullervo Huppunen

Sotilaan perheen asuinpaikat vaihtelivat tiuhaan tahtiin. Anteron puoliso on Seija os. Eronen ja perheeseen kuuluvat nyt jo omat perheensä perustaneet Hannu Tapio, Leena Tiina Tuulikki ja Vesa Juhani.

Urheilu on kuulunut jo lapsesta asti Anteron elämänkuvaan. Opiskeluaikana pesäpallo Lauttakylän Lujan riveissä siivitti hänet Helsingin oloaikana Puna-Mustien edusjoukkueeseen ja moniin otteluihin myöskin Itä-Länsi mittelöissä. Myöhemmin hän toimi myöskin nuorison valmentajana. Merkittävin tehtävä koko suomalaisen urheiluelämän kannalta oli Puolustusvoimien Urheilukoulun kokoaminen Lahteen vuosina 1978-79. Suomen Hiihtoliiton liittovaltuuston ja johtokunnan jäsenenä suomalainen hiihto tuli järjestötasolla tutuksi vuosien 1982 2000 aikana. Antero toimi hiihtoliiton johtokunnan jäsenenä 11 vuotta, joista kolmena viimeisenä vuotena hän oli myös Hiihtoliiton edustajan SLU: hallituksessa. Unohtaa ei sovi myöskään Anteron osuutta pyhäjärveläisen urheilun tunnetuksi tekemisessä, sillä hän osallistui aikoinaan Pyhäjärvijuhlien yhteydessä juostujen Kaiun muistoviestien eri joukkueiden kantavana voimana.

Jo hyvissä ajoin ennen eläkepäiviä alkoi varmistua myöskin kotipaikan valinta Hollolaan Vesijärven rannalle. Avara vanha asumus sai omistajakseen innokkaan perheen. Tontilla olleita vanhoja rakennuksia käytettiin monet vuodet perheen vapaa-ajan asuntona. Edessä oli myöhemmin omakotitalon suunnittelu ja rakentaminen. Niin suunnittelussa kuin itse rakentamisessakin perheen oma panos oli merkittävässä asemassa. Niinpä taloon onkin saatu toteutettua useita mahtavia yksityiskohtia aina olohuoneen jatkeena olevaa talon emännän ylpeyttä viherkasvihuonetta myöden. Talon tontilla ovat Seija ja Antero kunnioittaneet edellisen omistajan perinteitä ja niinpä avarassa puutarhassa kukoistavat lukuisat omena- ja muut hedelmäpuut mutta myöskin taidolla valitut viherkasvit ja koristepensaat.

Työn ja toimen ja monien harrastusten ohella Antero Pärssinen on osallistunut monenlaisiin luottamustehtäviin. Näistä on aivan erityisesti todettava toiminta karjalaisuuden ja pyhäjärveläisyyden työsaralla. Hän on toiminut kohta 50-vuotta täyttävän Vpl. Pyhäjärviseuran aktiivisena jäsenenä ja myöskin hallituksen jäsenenä ja neljän vuoden ajan seuran puheenjohtajana. Eipä siis ihme, että juhlapuheen seuran juhlassa pitää juuri Antero Pärssinen. Hollolaan muuton yhteydessä hän viritti Lahden Vpl. Pyhäjärvi-kerhon toiminnan säännöllisiin kokoontumisiin ja toimii edelleen kerhon puheenjohtajana.

Vpl. Pyhäjärvi - Säätiöllä on ollut ilo saada Antero hallintoon mukaan. Hän on toiminut vuodesta 1983 lähtien eri luottamustehtävissä, vuodesta 2000 säätiön hallintoneuvoston puheenjohtajana. Tässä työssään hän on joutunut miettimään niin suhteiden hoitamista entisen kotiseutumme viranomaisiin kuin myöskin säätiön talouden ja Vpl. Pyhäjärvi-lehden kehittämistä.

Menetetty kotiseutu, sen talot ja asukkaat ovat lähtemättömästi syöpyneet Antero Pärssisen mieleen. Näitä tuntoja hän toi esiin laadittaessa oman koulupiirin, Salitsanrannan historiikkia ja vietettäessä koulun 100-vuotisjuhlaa muutama vuosi sitten.

Myöskin Karjalan Liiton säätiöjaostoon Antero on kuulut useita vuosia samoin Karjalan Liiton liittovaltuuston varajäsenenä. Suvannon seudun sukututkijat ovat saaneet vankan pyhäjärveläisedustuksen kun Anteron johdolla muutamat pyhäjärveläiset ovat mukana yhdistyksen sukututkijoina.

Harrastuksista pitää mainita avaran tontin ja sillä olevan puutarhanhoidon ja vaimon kotiseudulla olevan vapaa-ajan paikan kunnossapidon ohella metsästys. Tutut Pohjois - Karjalaiset hirviporukat voivat jahtien aikana nauttia Anteron leppoisasta olemuksesta.

Toivotamme pirteälle päivänsankarille onnea ja menestystä paitsi merkkipäivän johdosta myöskin tulevien vuosien varalle.

■ Merkkipäivänään 12.03. Antero on kotonaan Hollolan Kiviniemessä. Pannu on kuumana klo 12 alkaen. Kukkien ja lahjojen sijaan muistamiset Lasten hiihtokoulutoiminnan tukemiseen tilille LHS 158730-32113/ Lasten hiihtokoulu.

REINO ÄIKIÄ

Muistojen järvi – mahtava dokumentti

Tammikuun Vpl. Pyhäjärvi-lehdestä saimme lukea elokuvaneuvos Kari Uusitalon selostuksen ”Muistojen järvi” fideon valmistumisesta. Vain muutama tuskastuttavan pitkä päivä ja filmi oli aidosti käsissäni. Kuuluin siihen katsojajoukkoon, joka oli saanut kutsun kaitafilmin esitykseen Helsinkiin Maximteatteriin. Kun sitten kaitafilmin mykkä kuva ilmestyi valkokankaalle oli tunnelma varsin herkkä. Tuskinpa suurempi joukko pyhäjärveläisiä ja heidän ystäviään on viettänyt 18 minuutin pätkää niin herkässä mielentilassa.

Odotukset tekeillä olevan videofilmin suhteen olivat kahdenlaiset. Toisaalta ajattelin mitenkä kolmekymmentä vuotta ovat kohdelleet haurasta ehkäpä epäasiallisissa säilytystiloissa talletettua kaitafilmiä ja miten sen taltioiminen ja varustaminen taustamusiikilla ja selostusäänellä sopivat yhteen. Toisaalta ajattelin mitä tuo filmi voisi kertoa minulle, joka olen lähes seitsemänkymmentä kertaa ehtinyt käydä entisellä kotiseudullani.

Jännittyneenä asetin nauhan pyörimään. Vaikka tiesin ammattimiesten olleen asialla olin mykistynyt näkemästäni. Kuinka elävästi Reino Tenkasen kuvaus veti mukaansa ja kuinka taitavasti filmiprojektiin osallistuneet henkilöt Juhani Forsberg, Antero Pärssinen, Kari Uusitalo ja Tuomas Palola ovat onnistuneet toteutuksessa yhdistämään kaikki osatekijät yhdeksi suureksi kokonaisuudeksi. Ensimmäisenä iltana katsoin videon kahteen eri kertaan ja sen jälkeenkin olen monesti palannut filmin pariin.

Muistojen järvi videota ei voi sanoin kuvata- se pitää nähdä henkilökohtaisesti- sen tulee kuulua jokaiseen pyhäjärveläiseen kotiin Impi Wiikan pitäjähistorian, Reino o. Kukon ja Kaarle Viika Vpl. Pyhäjärvikirjan rinnalle kirjahyllyn kunniapaikalle. Vpl. Pyhäjärvi-seura on tehnyt todella suuren kulttuuritapahtuman saattamalla arkistojen kätköistä ainutlaatuisen dokumentin yleiseen jakoon.

Tutkin erästä juttua etsiessäni vanhoja Vpl. Pyhäjärvi-lehden numeroita. Sattumoisin tuli eteeni vuodelta 1975 numero 10, jossa silloin lehtemme vastaava toimittaja Kauko Hämäläinen oli haastatellut Reino Tenkasta ja kuvannut hänet kuvauksissa käytetty kamera käsissään. Jutussa Reino Tenkanen kertoi pääesikunnan järjestämästä näyttelystä, jossa esiteltiin valokuvia ja filmejä. Tenkanen kertoi haastattelussa arkistoihin kertyneen 172 000 valokuvaa ja useita miljoonia kilometrejä elokuvia ja katsauksia. TK-kuvaaja oli kuvannut sylissään olevalla kameralla 12 666 metriä sotafilmiä. Paljon oli Tenkanen kuvannut Pyhäjärveltä maisemallisia kohteita kuin siviilien ja sotilaiden rinnakkaiseloakin. Luonnollisesti kuvauksiin liittyi myöskin taistelukohtauksia. Noista kaikista saamme hyvän otoksen nyt äänitetyn filmin muodossa.

TK-kuvaaja Reino Tenkanen on päässyt mukaan myöskin hiljattain ilmestyneen viime sotia käsittelevän kirjan sivuille (Itsenäisyyden puolustajat –Kynällä, kameralla kiväärillä)

DVD ja VHS viedota voi edelleen tilata Kaarina Pärssiseltä puh. 040-5193036 (mieluiten kello 17 jälkeen) tai sähköposti kaarina.parssinen@pp.inet.fi

REINO ÄIKIÄ

Viisi sukupolvea

Henkilöt vasemmalta istumassa Toini Lappalainen, o.s. Humala, Vernitsalta täyttää 95 vuotta Ikaalisissa 17.3. 2007. Hänen tyttärensä Leena Kannisto, o.s. Lappalainen, synt. -34 Vernitsalla, takana Leenan poika Timo Kannisto, synt. -59 Nokialla, Timon tytär Annika Kannisto, synt. -82 Nokialla ja Leena-mummon sylissä Annikan poika Miko Antero Saarela, synt. 22.3. Nokialla.

Kodista kotiin

Naisen yllä on kesämekko. Siinä on valkoisella pohjalla sinisiä kukkia. Mekko on tiukasti istuva ja hän on sitaissut tummien hiustensa suojaksi punamusta -kuvioisen huivin. Tyttö ei muista miten nainen hänet löysi, vai hänetkö löydettiin. Kun hän oli päässyt junasta alas, niin tämän naisen mukaan hänet työnnettiin. Siinä tyttö nyt istuu yht´äkkiä kenen lie, vieraan ihmisen polkupyörän tarakalla. Nainen tuuppaa pyörän liikkeelle, kohottaa takapuolensa tytön eteen ja alkaa polkea rymikkäin liikkein.

Takana kauan jatkunut, jo unohtumassa oleva matka. Se alkoi oikeastaan jo silloin, kun mamman ja papan kotona alettiin supista ja tehdä kaikenlaista totutusta elämästä poikkeavaa. Piti pukeutua vuorotellen parhaisiin mekkoihin. Papallakin oli yllään puku ja kellonvitjat liivin yli. Sitten vielä otettiin keittiöstä tuoli ja se vietiin talon seinustalle, keittiön ikkunan alle sireenipensaan viereen. Siinä piti seisoskella yksin sekä papan ja mamman kanssa. Ja taas vaihdettiin mekkoa. Paikalle etsittiin myös kissanpoika ja se asetettiin tuolille maitoa litkimään. Jokaisessa kuvassa tyttö seisoo suu murtussa ja jäykkänä kuin tikku. Kuvissa on kauniit röpelöiseksi leikatut reunat.

Tytön muistiin on piirtynyt lyhyitä tuokioita, aikuisten pelottavat ilmeet. Sitten ollaankin autossa, sen takapenkillä. Tyttö istuu papan oikealla puolella ja pelkää. Jalat eivät ulotu lattiaan eikä käsillä saa mistään tukea. Pehmeät tummanharmaat istuimet ja kaikki ympärillä tuoksuu vieraalta. Siinä matkalla pappa ja mamma sitten kertovat tytölle, että tämä on nyt matka kotiin, äidin luo. Kaikki tuntuu pysähtyvän. On vain se kummallinen tuoksu ja pehmeä istuin.

Ja nyt tämä huivipäinen nainen kyyditsee tyttöä ties minne. Vuosien jälkeen tuo matka muistuu mieleen lyhyinä välähdyksinä kuin filminauhalta. Se on ensimmäinen muisto naisesta, joka rupeaa tytön äidiksi, tai on aina ollutkin hänen äitinsä. Tytön jalat huiskivat hiekkaisen tien töyssyjen mukaan sinne tänne. Kenkien kärjet sotkeutuvat pinnojen väliin. Nainen pysäyttää pyörän ja selittää miten pitää istua. Tyttö ei muista ymmärtääkö hän puheen vai eleet.

Toisaalta on vapautunut olo, kun pitkä matka erilaisissa kulkuneuvoissa on ohi. Eteenpäin menemistä on jatkunut jo niin kauan, että lapsen mielessä siitä on muodostunut luonnollinen olotila. Ei väliä mikä on kulkuneuvo, pääasia että matka jatkuu. Siinä tarakalla tyttö rallattelee itsekseen vasta oppimallaan, ja silloin ainoalla osaamallaan kielellä Vpl Pyhäjärven metsätiellä.

Poliisin ja papin nuhteettomaksi lapseksi todistama Ilmi-Maria maailmalle.

Tädin kotona

Talo on pieni, vielä vuoraamaton. Siinä on tupa ja kaksi kamaria, jotka toimivat nukkumishuoneina siskosten perheille. Toisessa kamarissa nukkuu täti poikansa kanssa. Myöhemmin hänelle syntyy tyttövauva. Kamareiden ikkunoista näkyy muutama pellon sarka, joita erottamassa ojat. Mies käy katsomassa, kun sota sen sallii.

Toisessa kamarissa nukkuu tyttö äitinsä ja myöhemmin myös pikkuveljen kanssa. Sen pojan isä käy siellä varmaan, mutta ne käynnit ovat unohtuneet. Kävijöitä talossa muutenkin riittää. Ne ovat kaikki samanlaisissa harmaissa vaatteissa ja haisevat oudosti ulkoilman ja koneen sekoitukselle. Heti kun joku kävijä tuntuu ystävälliseltä tyttö menee kyhnäämään polvea vasten päästäkseen miehen syliin. Mutta sen pikkuveljen isän syliin tyttö ei mene.

Tytön suosikki on Mauri, jolla on aina taskussa paperipussi ja siinä namuja. Ne ovat niin vastustamattomia, että mauriaiset, sokerimuurahaiset ovat aina ensimmäisinä niiden seassa pussissa. Mauri tuoksuu turvalliselle ja pitelee tyttöä lempeästi lähellään.

Sitten eräänä päivänä tapahtuu kummallinen asia. Taloon tulee vieras nainen, joka alkaa puhua tytölle sillä kielellä, jota pappa ja mamma puhuvat. Tyttö kyllä ymmärtää jo ympärilläkin puhuttavaa kieltä, mutta ei löydä sanoja sen kertomiseen. Hän ymmärtää hyvin mitä se vieras nainen sanoo, mutta tämäpäs ei saakaan selvää tytön puheesta. Joskus puhuvat ympärillä sellaistakin, ettei tyttö halua näyttää ymmärtävänsä.

Talon ovea vastapäätä on ulkorakennus, navetta, jossa on muutama kotieläin. Talolta johtaa tie riihen ohi isommalle tielle. Toiseen suuntaan tie jatkuu naapuritaloon, missä mummo asuu kulmakamarissa. Se on iso punainen talo, jonka ympärille on istutettu sireeni- ja ruusupensaita sekä sinisiä kukkia. Talossa asuva lapseton pariskunta näyttää vanhalta eivätkä he tunnu välittävän tytöstä. Kaukana pihan laidassa on suuri kivinen navetta, paljon suurempi kuin tädin talossa. Talon ja navetan välistä kulkee tie seuraavaan naapuriin. Se on sen pojan koti, joka lupasi tytölle oravannahkaturkin. Lupaukseksi se jäi.

Hanna-mamman sylissä Medbössä.

Pyhäjärven Tielammilla: Vasemmalata Veijo ja Eija Savolainen, Leena ja Ilmi Peltonen. Hevosen nimi on unohtunut.

Äiti antoi luvan mennä mummon luo. Tyttö koputtaa talon oveen. Ei kuulu vastausta. Hän avaa oven ja astuu pimeään eteiseen. Ulkovalossa häikäistyneet silmät eivät erota mitään. Vasemmalla aukeaa ovi ja emäntä tulee katsomaan, kuka eteisessä kolistelee. Pelottaa. Sitten mummo ilmestyy ovelleen ja vie omaan huoneeseensa. Se on pieni huone. Mummolla on sängyn päällä vihreistä ja punaisista kudotuista ruuduista vihreällä langalla yhdistelty peitto. Sitten on korkea kaappi ja sieltä mummo etsii paperipussin, jossa on oudolle maistuvia piparkakkuja.

Mummon tukka on tikutettu laihaksi letiksi, joka on kierretty niskaan sykkyräksi. Se ei yleensä ole näkyvissä, koska ulos mennessään hän kietaiseet huivin päähänsä ja sitoo sen kulmat leuan alle. Mummo näyttää tytöstä aika laihalta ja vanhalta. Sormet ovat kyhmyräiset ja niiden iho on ruskeaksi päivettynyt ja ryppyinen. Mummon kengät ovat leveät ja niissä on kohoumat kärjissä. Kun hän ottaa kengät jalastaan, niin näkyy miten isot varpaat ovat kiertyneet seuraavan varpaan päälle.

On juhlallista olla kylässä ihan yksin. Mummokin on erilainen kuin tädin talossa käydessään. Hän ottaa kaapista ison pullon ja lusikan. Hän kertoo, että pullossa on vahvistavaa lääkettä. Sitten hän antaa lääkettä myös tytölle. Se maistuu vähän karvaalle ja lämmittää mukavasti. Toista kertaa tyttö ei saa sitä lääkettä. Mummon silmiä on vaikea kuvata. Niissä on vihreää ja rusehtavaa. Niiden katse on terävä. Mummo ei ole tottunut pieneen tyttöön. Hän koettaa keksiä miten tätä viihdyttäisi. Juttelee niitä näitä ja näyttää erilaisia tavaroita. Liikkuessaan hän täyttää koko huoneen. Tyttö ei käy usein hänen luonaan.

Pelottaa

Eräänä kesäpäivänä lähdetään kaikki jonnekin outoon paikkaan. Lehtipuita kasvavan niemekkeen rannoilla on valkeata hiekkaa. Isolta se vesi tytöstä näyttää, vaikka metsäinen vastaranta ei ole kaukana. Paikan nimi on Kuoppalampi. Siellä on paljon miehiä, jotka ovat järjestäneet juhlan. Eräs mies puhuu tytölle lempeästi ja nostaa syliinsä. Kieli on outoa, mutta miehen sylissä on hyvä olla. Sitten hätääntynyt äiti tulee tempomaan tytön pois.

Siellä on myös tädin talossa työtä tekevä mies, hänkin vierasta kieltä puhuva. Miehet esittävät ohjelmaa, laulavat ja tekevät taikatemppuja. Eräs temppu on sellainen, että kun mies puristaa kovasti kynänvartta, niin sen kärjestä alkaa tippua vettä. Sitä sitten harjoitellaan kotona ahkerasti, mutta ei se temppu serkultakaan koskaan onnistu.

Tädin talo on turvallinen. Ajastaan tyttö tottuu uuteen elämään ja uusiin ihmisiin. Sitten ilmestyy se pikkuveli. Äiti lähtee jonnekin ja tulee sen kanssa takaisin. Veli itkee paljon. Aamuisin sen silmät ovat aivan ummessa. Sitä se kai itkee, kun se ei saa niitä auki ennenkuin yön aikana kertynyt rähmä on liotettu pois luomien päältä. Vuosien jälkeen tyttö näkee vanhan koulurakennuksen, missä pikkuveli on syntynyt. Sen ikkunat olivat rikkoutuneet pommituksessa ja pikkuveli vilustui heti kylmään huoneeseen syntyessään.

Eräänä päivänä kaikki näyttää toisenlaiselta. Kun avaa ulko-oven niin pihan takaa häämöttää vain pikkusen navetan seinää. Tien toisella puolella oleva metsä on vaaleanharmaata pumpulia. On kuin kaikki ympärillä oleva olisi kutistunut olemattomiin. On vain sen oven sisäpuolella oleva tila. Kaiken muun sumu on nielaissut. Sitten sen lävitse alkaa kantautua kellojen soitto. Äänen täytyy kaikua Konevitsasta. Tuntuu turvalliselta. Sumun sisässä kaikki onkin paikoillaan.

Sitten se tapahtuu. Juuri kun tyttö tulee serkun kanssa pellon piennarta pitkin taloa kohti, alkaa kuulua korvia huumaavaa jyrinää. Lentokone on lähellä ja hetki hetkeltä ääni voimistuu. Lapset syöksyvät turvaan pellonojaan leikattujen vesojen tynkien joukkoon. Lentokone tulee näkyviin puiden latvoja hipoen. Se näyttää hirveän suurelta ja vaaralliselta. Kuuluu papatusta ja hetkessä kone katoaa peltojen taakse metsään. Jää vain sitä seurannut savuvana. Kuuluu hirveä rysähdys.

Pihamaahan on iskeytynyt rivi ampumajälkiä. Äiti ja täti syöksyvät navetasta katsomaan lapsia. Vielä vuosien jälkeen nämä hetket kertautuvat unissa. Seuraavana vuonna ollaan sisämaassa avoproomussa matkalla uutta kotia etsimään. Proomu on täynnä ihmisiä. Kaukaa alkaa erottua hurinaa. Tyttöön iskee sama kauhu kuin silloin Tielammilla. Avoimessa proomussa ei ole paikkaa mihin suojautua. Sydän jyskyttää pakahtuakseen ja pelko panee tärisemään. Vasta, kun ääni loittonee ja lakkaa vihdoin kuulumasta, tyttö rauhoittuu.

Luopuminen

On heleä alkukesä. Luonto tuoksuu ja soi. Käpylehmät nököttävät navetan päädyssä aitauksessaan. Äiti punoi keväällä tytölle tuohesta virsut. Mutta ne hankaavat varpaita. Paljain jaloin on mukavampaa kipittää heinikossa. Vauvat on tuotu myös ulos viltin päälle. Niitä pitää vahtia etteivät pistä suuhunsa kaikkea mitä sattuvat maasta löytämään.

Sitten pihaan pyöräilee harmaapukuinen mies. Ilme on vakava. Hän kertoo nopeasti asiansa ja jatkaa toisiin taloihin. Tulee kiire. Aikaa yksi tunti. Sitten pitää olla isomman tien varressa, jotta ehtii viimeiseen linja-autoon ja sillä pois kodista, turvaan.

Ollaan sullouduttu umpivaunuun. On vain vanhoja ja nuoria ääniä. Jostakin pilkottaa hieman valoa. Äiti on siinä lähellä. Kun juna pysähtyy, vaunun ovi avataan. Kuuluu hälyytys ja kaikki juoksevat minkä ehtivät kohti läheistä metsää. Äidillä on veli sylissään. On neuvottu, että pitää hajaantua eri puiden suojaan. Tyttö menen ison puun runkoa vasten kyykkyyn. Äiti käskee tulla luokseen, mutta silloin koneiden jylinä on jo lähellä. Sitten äiti hädissään käskee tyttöä pysymään paikoillaan. Mieltä kirvelee, että pikkuveli on paremmassa suojassa, äidin sylissä.

Pelko vie kesästä värin. Päivä muuttuu tytön silmissä mustavalkoiseksi kuvaksi. Vai onko sittenkin jo ilta tai yö? Matka varmasti jatkuu taas keskeytyäkseen. Tullaan viimein kirkonkylään, jossa ison rakennuksen katolla on tuuliviiri. Serkku ihastelee, että onpa suuri kanala. Myöhemmin osoittautuu, että rakennus on kuin onkin kirkko.

Vihdoin päästään metsän keskellä olevaan mökkiin. Tuvassa on hella ja kaksi sänkyä, joihin naiset lapsineen ahtautuvat.

ILMI PESONEN
o.s. Peltonen,
Metsäpirtistä,
evakossa
Pyhäjärven tielammilla

AUVISEN MALLI

ITSEOPPINEENA YRITTÄJÄNÄ tiedän mitä on elää pienillä tuloilla. Olen myös aina tuntenut vastuuni työntekijöistä. Yhteinen toimeentulomme syntyi järjen käyttämisestä. Kun teimme asioita hieman uudella tavalla, asiakkaillemme jäi aikaa keskittyä omaan ydinosaamiseensa. Näin saimme kaikki yhdessä tulosta aikaiseksi. Uskotko, että järkeä käyttämällä saa eduskunnassakin paljon konkreettista aikaiseksi.

AUVISEN MALLI on uusi ja järkevä tapa järjestää julkiset tukipalvelut. Kun ruokapalvelut, kiinteistöjen huolto, vartiointi ja laitoshuolto järjestetään toisiaan tukien, saamme tehokkaammat ja laadukkaammat julkiset palvelut.

KUNTA TAI YKSITYINEN voi olla työn tekijänä, sillä ei ole väliä. Mutta kun työt suunnitellaan järkeä käyttäen, meille jää puoli miljardia euroa enemmän rahaa opetukseen, vanhustyöhön ja sairaanhoitoon. Mieti itse, mitä rahoilla saa aikaiseksi.

TIMO AUVINEN

JÄMERÄ JÄRJENKÄYTTÄJÄ

- Kaupunginvaltuutettu
- Yritystutkija
- Hallituksen jäsen, Suomen Kaukokiito Oy
- Sitoutumaton
- Keskustan listalla/Uusimaa

Lue enemmän Auvisen Mallista:
WWW.AUVISENMALLI.FI

Vpl. Pyhäjärvi -juhlat Tampereella 14.-15.7.2007

Vpl. Pyhäjärvi

-lehti ilmestyy kerran kuukaudessa. Lehden kustantajana on Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö. Lehden tarkoituksena on kertoa karjalaisuuden ja pyhäjärveläisyyden vaalimisesta ja karjalaisen kulttuurin säilymisestä entisiä aikoja muistellen, mutta myöskin tuomalla esiin pyhäjärveläisten ja heidän jälkeläistensä nykyelämän vaiheet

Etsimme lehteemme vastaavaa päätoimittajaa

joka itsenäisesti vastaisi kaikista lehden toimittamiseen liittyvistä tehtävistä. Tällä hetkellä lehden aineisto käsitellään painokuntoon ja taitetaan Idea-mainoksessa Vammalassa. Lehdellämme on runsaasti avustajia, mutta toimittajan tulee myöskin itse osallistua aineiston käsittelyyn ja omaan kirjoitteluun. Karjalaiset ja pyhäjärveläiset taustat ovat tehtävässä eduksi. Toimi on sivutoiminen ja sitä pystyy suurelta osin hoitamaan myöskin iltaisin ja viikonloppuisin.

Jos olet kiinnostunut tehtävästä kerro kirjallisesti itsestäsi ja lähetä hakemuksesi maaliskuun loppuun mennessä. Olemme valmiit neuvottelemaan palkka -ja kulukorvausten kustannuksista, mutta voit esittää myöskin omat toiveesi.

Tiedustelut:
Reino Äikiä puh. 040-769 5775
Salme Rintala puh. 0400-852 5531
Hallituksen pj. Yrjö S. Kaasalainen puh. 0400-626 770.
Hakemukset, joita ei palauteta, **31.3. mennessä** osoitteella Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö, Reino Äikiä, Nokkamäentie 256, 32700 Huittinen, sähköposti reino.aikia@netti.fi

"50-vuotta pyhäjärveläisten toimintaa pääkaupunkiseudulla"

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n 50-vuotisjuhlat

sunnuntaina 11.3.2007 Karjalatalolla os. Käpylänkuja 1,00610 Helsinki

Ekumeeninen hartaus klo 12.00-12.30
Galleriasalissa, 3. krs.

Tervehdysten vastaanotto ja kahvitarjoilu klo 12.30-14.00 Yläsalissa, 2. krs

Ravintola Karjalatupa, 1.krs, voi nauttia edullisen lounaan klo 11-14.

Päiväjuhla klo 14.00 Yläsalissa, 2. krs, ohjelmassa mm.
- Seuran 50-v. historiikin ja Muistojen järvi -elokuvan julkistaminen
- Juhlapuhe Antero Pärssinen
- Wiipurilaisen Osakunnan Venekuoron musiikkiesityksiä
- Ansiomerkkien jako

Kukkien ja lahjojen sijasta mahdolliset muistamiset tililleemme Nordea 127130-255715, viesti: 50-vuotta
Mahdolliset tiedustelut ilt. Kaarina Pärssinen 040-519 3036, Eeva-Liisa Miikkola p. 050-341 7411

Lämpimästi tervetuloa kaikki pyhäjärveläiset ystävineen!

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Vpl. Pyhäjärvi-seuran historiikki valmistunut

Nidottuna kirjana ilmestyvä historiikki, 112 s., on nyt valmistunut. Kirjapainon koneista se saadaan helmi-maaliskuun vaihteeseen ja teos julkistetaan seuran juhliessa syntymäpäiviään 11.3.2007 Karjala-talolla.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n historiikin ennakkovaraukset Kaisa-Liisa Korhonen p. 050- 590 5433 kaisaliisa.korhonen@netti.fi ja Kaarina Pärssinen 040-519 3036 kaarina.parssinen@pp.inet.fi.

Historiikkia on hintaan 20 eur/kpl saatavana seuran 50-vuotisjuhlan yhteydessä sunnuntaina 11.3.07 Karjala-talolla seuran kevätkokouksessa 14.4.07 tai noutaen. Kirjan voi maksaa ennakkoon seuran tilille Nordea 127130-255715, viitetietoihin "Historiikki". Kirjan postitus tilaajille tapahtuu juhlan jälkeen maaliskuussa.

Kaarina Pärssinen

TAPAHTUMAKALENTERI

■ **Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon maaliskuun kokous** pidetään torstaina 08.03.2007 klo 13 alkaen Lahdessa Ravintola Wanhassa Herrassa. Osoite Laaksokatu 17.Tervetuloa. Huhtikuun kokous on samassa paikassa 12.04. ja toukokuun kokous 10.05. Kevätkauden aikana katselemme filmejä Pyhäjärven matkoilta. Kaikki mukaan!
Johtokunta

■ **Kotiseutumatka Pyhäjärvelle** 16.–19.7.2007
Hinta vain 228e/henkilö!
Tule kanssamme hauskalle matkalle Pyhäjärvelle 16.–19.7.2007. Menomatkalla pysähdymme Terijoella, Hotelli Helios, jossa päivällinen, yö ja aamiainen. 17.7. jatkamme Musakan Lomarantaan, jossa meillä on puolihoito. Saunat odottavat kylpijöitä ja Pyhäjärven lempeät aallot kutsuvat uimaan. Iltaohjelmassa Huvikatoksessa yhteislaulua ja huumoria. 18.7. aamupalan jälkeen lähdemme linja-autolla juurillemme esim. Sortanlahti, Yläjärvi, Ylläppää ja Lohijoki. Retkellä keitämme kahvit, joten ota mukaan retkieväääksi suolaista ja makeaa. 19.7. aamupalan jälkeen lähdemme kotimatkalle Viipurin kautta, jossa vielä ostosaikaa. Kuljettajana aina yhtä palvelualtis Hannu Sorvari. Matkanvetäjänä Ukkosen sukuseuran matkailuvetäjä, Tampereen seudun Vpl Pyhäjärvikerhon puheenjohtaja (Inkisen Anselmin tyttö Lohijoelta) Laila Innanen. Tiedustelut ja ilmoittautumiset 040–504 9135. Tule!

■ **Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvikerhon maaliskuun Tarinatuokio** on su 11.3. Vanhassa Kirjastotalossa alkaen klo 13. Johtokunta koolle klo 12. Tule mukaamme! "Yhdessä olemme enemmän kuin yksin".

■ **Matka Pyhäjärvelle 22.–26.7.2007.**
Majoitumme Lomarantaan Musakan Antille kauniin Pyhäjärven rantaan. Kotipaikoilla käynnin lisäksi teemme päivän retken Pietariin. Konnitsankyläläiset joukolla mukaan. Tied. Seija Lintula Mäyrätie 16 33430 Vuorentausta puh. 03-344 3032, gsm 040-526 6220.

■ **Pyhäjärven kalastusnäyttely** on avoinna Tyrvään seudun Museossa 19. helmikuuta alkaen museon aukioloaikoina ke-pe klo 11-17, la-su 12-16. Näyttely on nähtävissä vuoden loppuun.

■ **Viipurin jatkosodan vuosina -seminaari**
Turun suomenkielinen työväenopisto, Kaskenkatu 5, la 10.3. klo 10-16.45. Useita asiantuntijaluentoja. Ilmoittautumiset 27. helmikuuta mennessä puh. (02) 262 9811.

Vpl. Pyhäjärvi

Lehtemme maaliskuun numero tehdään 15. 3. 2007. Tähän lehteen tarkoitettu aineisto on oltava toimituksessa 7. 3. 2007 mennessä.

Vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Vastaavat toimittajat:
Salme Rintala
Korkeemäenkatu 26 A 26
37100 Nokia
puh. (03) 341 0551
salme.rintala@netti.fi
Reino Äikiä
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213
matkapuh. 040 769 5775
fax (02) 566 218
reino.aikia@esanet.fi

Toimituksen osoite:
Reino Äikiä
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213
matkapuh. 040 769 5775
fax (02) 566 218
reino.aikia@esanet.fi

Sivunvalmistus:
Oy Tyrvään Sanomat
Painopaikka: Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki